

Urbanistični svet za Ljubljano

pri
Društvu arhitektov Ljubljana (DAL)
Karlovska 3 / SI-1001 Ljubljana
t 01 252 79 30
f 01 252 79 31
e drustvo.arhitektov.lj@siol.net
w www.drustvo-arhitektov-lj.si
datum: 15. 1. 2010

Stališče 13 o urbanističnih posegih v Ljubljani

Komentarji in pripombe ob razgrnitvi SPN in IPN za Ljubljano

PRIPOMBE 2¹ (NA DOPOLNJENI OSNUTEK SPN IN IPN)

1. Splošno

Dopoljnjeni osnutek SPN in IPN, ki je bil razgrnjen med 15. decembrom 2009 in 15. januarjem 2010, bistveno ne odstopa od osnutka, razgrnjenega maja 2008. Čeprav je gradivo vestno in kakovostno predstavljeno in digitalna predstavitev omogoča dostop in ogled široki javnosti (tako na razstavi kot na medmrežju), v vsebinskem smislu osnutek novega mestnega načrta še vedno ni dovolj naravnani v smeri sodobnega, trajnostnega razvoja mesta. Med deklariranimi cilji trajnostnega razvoja (načeloma prisotnimi v SPN) in izvedbenimi rešitvami v IPN še vedno zeva očiten razkorak.

2. Odgovori na pripombe urbosveta ob razgrnitvi prvega osnutka

Na komentarje in pripombe (junij 2008) so pripravljavci SPN in IPN podali odgovore, vendar je bil že kratki povzetek pripomb (ki so obsegale 7 strani) preskromen in poenostavljen, hkrati pa so bili odgovori nanje bistveno presplošni (»diplomatski«) in le redkokje konkretni (v smislu: »pripomba se delno upošteva«). Predvsem pa se v gradivu dopolnjenega osnutka (tako tekstualnem delu, kot tudi grafiki) skoraj nikjer ne pozna, da so bile pripombe prepoznane kot relevantne in upoštevane, zato se zdi odveč, da bi še enkrat zelo natančno podali iste pripombe in komentarje. Povzeli in osredotočili smo se le na bistvene teme oz. sklope pripomb.

3. Problematične širitve mesta

Površine za novo zazidavo so se v dopolnjenem osnutku sicer za malenkost zmanjšale (od cca. 900 na cca. 700ha), kar je načeloma za pozdraviti (iz zazidljivosti se je n.pr. izvzel ogromen teritorij na območju Hrušice južno od Litajske do Golovca,

¹ Pričujoče pripombe je priporočljivo brati skupaj s komentarji in pripombami po I. razgrnitvi SPN in IPN za Ljubljano 19.6. 2008, ki so dostopni na spletni strani DAL <http://www.drustvo-arhitektov-lj.si/>

žal pa se je ohranila strnjena pozidava s premalo zelenimi preboji na v smislu kulturne krajine podobno zanimivem in velikem območju severno od Litijske do Ljublanice). Še vedno ostaja bistveno prevelik poudarek na zunanji širitvi mesta in to kljub demografskemu krčenju mesta (po oceni pripravljavcev plana iz 270.000 na 250.000 prebivalcev) in velikim notranjim potencialom za reurbanizacijo. V načrtu je še vedno predvidenih 40.000 novih stanovanj (čeprav je po ocenah zazidljivih površin, FSI-jev in ostalih pokazateljev ter pregledu grafičnega gradiva možno komentirati, da je ta ocena zavajajoča, saj je bistveno preskromna). Tudi argument, da je ta količina stanovanj potrebna za znižanje cen stanovanj, nikakor ne vzdrži, saj se za ta cilj ne sme žrtvovati kakovostnega in omejenega odprtega prostora, pač pa je za to potrebno poiskati in razviti druge instrumente (fiskalna politika, gradnja neprofitnih stanovanj, aktiviranje fonda praznih stanovanj v mestu itd.).

4. Prevelike proizvodne površine

Kljub temu, da se zavedamo, da mesto potrebuje nekaj novih proizvodnih, industrijskih površin na obrobju mesta (kot nadomestek nekaterih opuščenih bliže mestnemu središču), pa je njihova količina- podobno kot pri stanovanjih- daleč pretirana (n.pr. primeri Črnuče Brnčičeva, Črnuče Nadgorica, novo območje Zalog/Polje itd.). Znotraj obstoječih degradiranih območij in industrijskih con je še mnogo površin, ki bi se jih dalo uporabiti za te namene, namesto da se odpira nove.

5. Zeleni klini, zeleni sistem

Posebnost mesta Ljubljane, ki jo predstavljajo zeleni klini med cestnimi vpadnicami/kraki kljub opozorilom še vedno ni dovolj prepoznana in zaščitena. Kljub ponavljajočim se apelom po zgoščanju (notranji reurbanizaciji) mesta je hkrati nujno prepoznati tudi vrednost kvalitetnih odprtih, zelenih oz. praznih prostorov v mestu in jih zaščititi pred intenzivnimi pozidavami, povezanimi s partikularnimi interesi (kot npr. območje kopališča Ilirija, območje okoli Plečnikovega štadiona za Bežigradom...itd.), hkrati pa zagotoviti tudi površine za nove odprte prostore in parke (n.pr. tudi v povsem zapolnjenem, sicer industrializiranem, ter delno degradiranem severnem zelenem klinu). Nasploh je potrebno zeleni sistem mesta ohranjati, povezovati in nadgrajevati.

6. Odsotnost trajnostne prometne strategije

Prometna strategija še vedno preveč gradi na cestnem prometu, medtem ko je razvoj železniške infrastrukture zapostavljen, kar ni v skladu z usmeritvami trajnostnega razvoja. Pri tem je še vedno favoriziran individualni motorni promet, širitev vpadnic in garaže v središču mesta, namesto, da bi se mesto končno lotilo temeljitega reševanja javnega prometa (mestna železnica oz. tramvaj, regionalna železnica, P+R sistem, kolesarska mreža). Ob tem vztrajamo, da se zasnova garaže pod grajskim gričem (vsaj kot možnost) vnese v IPN.

7. Poglobitev železniških tirov

Dopolnjeni osnutek je končno umaknil obvozno traso tovornega železniškega prometa ter jo umestil pod zemljo, vendar pa ponovno odločno apeliramo na mesto kot tudi na državo, da se morajo poglobiti vse tri vrste železniškega prometa (poleg tovrne tudi obstoječa in bodoča hitra potniška proga). Na ta način ne dosežemo le možnosti za ponovno povezavo mestnih predelov (Center z Bežigradom, Tivolijem,...), temveč omogočimo tudi kakovostno zgostitev centralnih mestnih površin na ogromnem teritoriju obstoječih železniških tirov. Zato pri investicijski

presoji variantnih rešitev nikakor ne bi smeli prezreti dodane ekonomske vrednosti, ki jo imajo za urbanizacijo sproščena zemljišča. Šele potem bi dobili realnejšo sliko o komparativnih investicijskih vrednostih poglobitvenih variant.

8. Poljubno razporejanje visokih stavb

Opozorili bi, da je možnost gradnje visokih stavb še vedno preveč poljubno dopuščena po širšem mestnem teritoriju (glej pojasnjevalno karto in n.pr. območja na Rudniku, Hrušici itd.), medtem ko so posamezni ekscesi s stolpniciami v samem središču, na katere smo opozarjali v prvem mnenju (Novi Kolizej, Emonika, Tobačna ...itd.), ostali v IPN nespremenjeni.

9. Iztek Dunajske-Slovenske-Barjanske ceste

Dunajska-Slovenska-Barjanska cesta je kot »magistrala« mesta pomemben urbani prostor, ki zaradi svoje osrednje lege predstavlja linearni center mesta, ki se zaključuje s parkoma severno na Savi in južno na Ljubljani. Medtem ko se na severni strani poleg hipodroma ob Savi gradi tudi velik nov športni park, pa je v IPN premalo izpostavljena pomembnost lokacije Južnega parka med avtocesto in Ljubljano. »Novi Tivoli«, ki ga terja velikostni preskok Ljubljane, bi preprečil stihijsko propadanje tega dragocenega prostora, ki je v IPN sicer predstavljen kot del narave, v resnici pa je vedno bolj načet z nekontrolirano urbanizacijo in dejavnostmi, za katere ne vemo, kam bi jih sicer odložili.

10. Ohlapnost nekaterih elementov in posameznih določil v IPN

Ulice in drugi javni prostori bi se morali postavljati na gradbene linije, ne pa na gradbene meje, saj slednje dopuščajo preveč poljubnosti.

Velike oglaševalske površine ne sodijo v mesto (večina zahodnoevropskih mest jih nima), tako zaradi vizualne polucije, kot tudi zaradi varnosti. To področje, ki generira velike dobičke, bi bilo potrebno natančno regulirati s posebnimi strokovnimi podlagami in uredbo, ne pa z OPN.

Nasploh sočasno sprejemanje SPN in IPN ni primerno.

Za vsa zazidljiva območja bi morala biti določena tako FZ (faktor zazidanosti), kot tudi FI (faktor izrabe). Za območja splošnih pogojev pa bi se morala faktorja vezati na zemljiško parcelo objekta (gradbeno parcelo), pri območjih OPPN pa na njegovo celotno območje. Vse to bi dopuščalo manj manevrskega prostora za slabe rešitve.

Območij, kjer ti regulacijski elementi v IPN manjkajo, je namreč zelo veliko, tako v že pozidanih območjih, kjer veljajo za gradnjo splošni pogoji, kakor v območjih, predvidenih za izdelavo OPPN.

Faznosti niso skoraj nikjer dovolj definirane.

11. Manjkajoča določila za oblikovanje objektov

Pogrešamo splošna določila in zaveze za oblikovanje objektov, kot npr. da se morajo objekti skladati z okoliškimi objekti, ohranjati identiteto prostora ter morfološke, tipološke in splošne kulturne vzorce itd. Brez njih je prostor preveč izpostavljen večkrat vprašljivemu okusu posameznih investitorjev.

Po drugi strani pa je potrebno za posamezne EUP opredeliti možnost odstopanja od splošnih zahtev, da se omogoči kvalitetno arhitekturno oblikovanje posebnih, posameznih objektov.

Dobro bi bilo v odloku tudi dopustiti možnost, da lahko mestna urbanistična služba za posamezen objekt odobri odstopanja od oblikovnih pogojev v primeru kvalitetne arhitekture ter ob soglasju stroke (obvezno mnenje FA, DAL...).

Splošno določilo o max. višini objektov 11 m je preveliko. Glede na to, da je velik del Ljubljane pozidan z območji individualnih hiš, ki dosega višine med 7 in 8 m, bi bil objekt, visok 11 m, v takem okolju lahko motnja in bi degradiral zasnovo in izgled celote. Predlagamo, da je splošno določilo višina okoli 7,5 m, posebna določila za posamezne EUP pa lahko določajo višjo omejitev.

12. Zaporednje, faznost, hierarhija izvajanja IPN

Na vseh posameznih področjih mestnega plana (in med njimi povezano) so bistvene natančno določene prioritete ter časovno zaporedje izvedbe. Prometni projekti naj se realizirajo po smiselni hierarhiji, bistveni najprej (javni prometni sistem, poglobitev železnice), manj pomembni (n.pr. predora skozi Golovec in Rožnik na srednjem mestnem obroču) pa šele v nadaljevanju, ko (in če) bo to potrebno.

Podobno velja tudi pri posegih na kmetijska in druga zemljišča, kjer se prednostno izvajajo prenove in zapolnitve, šele kasneje se lahko odpirajo nova območja pozidave. S tem se izognemo procesu suburbanizacije in nadaljnemu širjenju razpršene gradnje na obrobju mesta, na kar opozarja tudi okoljsko poročilo.

13. Kakovost bivanja in zdravje prebivalcev Ljubljane

Glede zdravja in kakovosti bivanja v naši prestolnici je potrebno posebno pozornost posvetiti zmanjšanju onesnaževanja zraka, zmanjšanju obremenitev s prekomernim hrupom in čuvanju površinskih ter podzemnih voda. Začrtane standarde bi morali do predloga OPN kvečjemu dvigovati in ne dopustiti, da se kriteriji še znižajo.

14. OPPN, strokovne podlage, natečaji in delavnice

Ker se na osnovi IPN omogoča pridobivanje gradbenih dovoljenj in nadalje sama gradnja, a pogoji večkrat zaradi splošnosti in prevelike ohlapnosti niso zadosten garant za prostorsko kvaliteto posameznih rešitev, je nujna pokritost pomembnih območij mesta z izdelavo podrobnih prostorskih načrtov (OPPN). Le ti pa morajo biti zelo kakovostno pripravljene in to s strokovnimi podlagami, ki se jih ne pridobiva le z variantnimi rešitvami (pa še to ponekod le enega izdelovalca), temveč se morajo praviloma izvesti z javnimi natečaji in urbanističnimi delavnicami. Obveznost natečajev naj bo jasno opredeljena tudi v odloku, urbanistično-arhitekturne delavnice za posamezna območja pa predstavljajo najboljši način neposredne participacije prebivalcev in širše interdisciplinarne stroke.

Urbanistični svet za Ljubljano

Andrej Černigoj, Ilka Čerpes, Miha Dešman, Andrej Hrausky, Ivo Lavrač, Drago Kos, Breda Mihelič, Aleksander Ostan, Aleš Prijon, Aleš Vodopivec

Ločena mnenja:

Ni ločenih mnenj

Dostavljeno:

Urad župana MOL, župan Zoran Janković

Podžupan prof. Janez Koželj

Mestni svetniki/ce MOL

Odbor za urejanje prostora in urbanizem pri Mestnem svetu MOL

Oddelek za urbanizem MOL

Mediji